

Za ptáky do světa

Neziderské jezero

Během posledních let jsem měl možnost třikrát navštívit jediné stepní jezero Evropy - Neziderské jezero (Neusiedler See), ležící ve východním cípu Rakouska na hranicích s Maďarskem. I když se zde nesetkáme s žádnými exotickými druhy ptáků, lze toto jezero považovat za lokalitu evropského významu a rozhodně stojí za návštěvu. Vždyť se nachází doslova za humny.

Typická krajina Národního parku Neziderské jezero

Foto Tomáš Grim

Národní park Neziderské jezero (Neusiedler See-Seewinkel) se nachází v teplé panonské oblasti rakouského Burgenlandu. Jezero na jihu zasahuje menší částí na území Maďarska, kde se nazývá Fort-tó. Na severozápadě je ohraničeno pahorkatinou Leitha Gebirge, při dobré viditelnosti lze spatřit i alpské dvoutisícovky (např. Schneeberg). Z celkové plochy jezera (321 km²) je více než polovina (180 km²) zarostlá rákosím, které tvoří až 3 km široký pás. Plocha vodní hladiny se dlouhodobě zmenšuje - před dvěma stoletími mělo jezero 515 km². Průměrná hloubka je pouze 1,1 m (maximálně 2 m). Jezero leží ve velice fádňi krajině pusty, která je pokryta poli a vinicemi (strnad zahravní) s roztroušenými lesíky a keři (pěnice vlašská). Všudypřítomný je strnad luční, často lze slyšet nebo vidět dudky chocholaté, za vesnicí Weiden am See se nachází kolonie vlyh pestré. Dosud zde bylo zaznamenáno přes 320 druhů ptáků (z toho 140 hnízdících).

Vlastní Neziderské jezero je ornitologicky méně atraktivní než oblast menších jezer (Seewinkel). V rozsáhlých rákosových porostech Nezideru, nad nimiž hojně krouží motáči pochopi, se kromě čtyř "našich" druhů rákosníků vyskytuje především rákosník tamaryškový, dále cvrčílka slavíková, sýkořice vousatá a strnad rákosní. Nepřístupné rákosové porosty na hranicích s Maďarskem jsou domovem volavek bílých, stříbřitých, popelavých, červených, kolpíků bílých a

bukačů velkých. Tyto druhy je možné pozorovat i na menších jezerech a také např. z hrázce vedoucí z nejnižší položené obce v Rakousku - Illmitz (117 m n. m.) na Seebad přes více než kilometr široký pás rákosí. Na jižní část jezera (zcela zarostlou rákosím) je působivý výhled z bývalé maďarské vojenské pohraniční věže, která byla umístěna na lokalitu Sandeck v roce 1994 (středoevropská obdoba "rákosového nekonečna" Dunajské delty).

Ornitologicky nejzajímavější lokalitou jsou menší jezera obklopená loukami a slanisky, která se nacházejí východně od vlastního Nezideru. Tyto vodní plochy během léta často zcela vysychají a obnažené dno je pokryto vysráženou solí (brakická voda je pozůstatkem moře z doby před 16 miliony let). Za návštěvu stojí především Lange Lacke u Apetlonu a Zicklacke, které leží na levé straně silnice vedoucí z obce Illmitz na Seebad. V květnu to zde připomíná spíše safari: desítky ornitologů s teleskopy přijíždějí auty nebo se projíždějí na kolech po cyklistických stezkách, které tvoří v národním parku rozsáhlou síť. Z této silnice také odbočuje cesta k Biologické stanici. U stanice se nachází několik informačních panelů (podobně jako u některých jezer) a pokračuje od ní naučná stezka směrem na sever do Podersdorfu. U stezky leží jezera Oberen Stinkersee a Unteren Stinkersee, kde je největší šance pozorovat pisily čáponohé. Ty zde hnízdí v počtu pouze několika párů. Naopak tenkozobec opačný je

asi nejtýpčtějším druhem národního parku a hnízdí zde desítky párů. Pozorování několikasethlavého hejna těchto ptáků v srpnu 1994 patřilo k mým největším ornitologickým zážitkům.

Během několika desítek minut je zde možné zaznamenat vodouše rudonohé, bahenní, kropenaté, šedé, tmavé i štíhlé. Poměrně hojným je i břehouš čenocasý a zvláště pak jespáci bojovní, kteří tokají nejen na loukách na březích rybníků, ale lze je poměrně hojně zaznamenat i v okolních vinicích. Kromě desítek samců ve všech myslitelných barevných variantách byl v květnu 1997 zpestřením i neúplný albín tohoto druhu. Řídce zde hnízdí i krásný kulík mořský, kterého lze nejčastěji zastihnout na Lange Lacke. Z dalších bahňáků jsem zaznamenal např. kulíky bledé a písečné, kolihy velké, bekasiny otavní nebo jespáky šedé a obecné.

Z rybáků zde hnízdí jen rybák obecný, není problém pozorovat i rybáky černé, bahenní a bělokřídlé. Běžným hnízdíčem je racek chechtavý, výjimečně zahrnídčí i racek černohlavý, bělohlavý a bouřní. Vrubozobí jsou hojně zastoupeni lžičákem pestrým, zrohlačkou rudozobou, čírkou modrou, polákem velkým, naopak polák chocholačka zde už nehnízdí (Nezider je jižní hranicí jeho rozšíření). Pozoroval jsem i poláka malého, husici liščí a především velké množství rodněk husy velké. Dravce reprezentují např. ostříž lesní a moták lužní (oba řídce hnízdí).

Žádný návštěvník by rozhodně neměl vynechat také rezervaci Waasen-Hanság mezi dvěma rovnoběžnými silnicemi, které vedou z obcí Tadten a Andau k maďarským hranicím. Cesta z Andau je bohužel lemována ohavnými postmoderními sochami, které zde zanechali "umělci" z celé Evropy, ale nenechte se jimi znechutit. Přibližně v polovině této silnice jsou totiž na obou cestách umístěny ornitologické pozorovatelné, které umožňují ornitologům pokochat se tokajícími dropy velkými. V květnu 1996 i následujícího roku jsem měl dropy "jako na dlani" i s binokulárem zvěšťujícím dvanáctkrát. Podle informačního prospektu zde žijí i dytíci úhorní a v létě sem zabloudí i orlí křiklaví z Maďarska.

Získat informace a zakoupit mapu je možno např. v informačním centru na náměstí v Illmitz. Uprostřed náměstí najdete i zastřešený minerální pramen (St. Bartholomus Quelle). Z hloubky bezmála dvouset metrů přivádí vodu, která přijde k duhu zvláště v horkém létě. Na okolních střeších si čápi bílí postavili přes deset hnízd. V informacích Vám ovšem neodpoví na ornitologické dotazy (stejně tak je zbytečné se ptát v Biologické stanici). Spíše je třeba se obrátit na ochotné pracovníky centra WWF, které najdete nedaleko Lange Lacke u silnice Apetlon - St. Andr am Zickese.

Návštěvu Neziderského jezera bych chtěl doporučit všem našim "birdwatcherům". Např. v květnu 1997 jsem během jednoho dne pozoroval 54 vodních druhů ptáků, čímž Nezider s přehledem (co do počtu druhů) překonal i Dunajskou deltu, Camargue nebo Solovecké ostrovy.

Tomáš Grim